

Verslag najaarstrek Kwintelooijen 2024

Jan Verboom

Inleiding

‘Ik heb zelden zo’n slecht jaar meegemaakt’, zuchtte een trekteller met 53 jaar ervaring.

Tellers

Tellers in 2024 waren Joost de Jong, Aart Vink, Gydo Koster, Piet Groebe, Bert Budding en Jan Verboom. Incidenteel kwamen PG Gelderblom (voormalig Kwintelooijenteller), Gert Jager, Remco Jousma, Peter Logtmeijer, Wim Haver en Jesse Keyzer langs.

Teldagen/-uren en aantallen

In 2023 is op 76 dagen geteld: 6 in juli, 15 in augustus, 18 in september, 29 in oktober en 8 in november. De eerste teldag was 9 juli, de laatste 24 november. Het aantal teluren in 2024 was 288, ongeveer gelijk aan meer dan het gemiddelde van 282.¹ Het aantal vogels dat werd geteld bedroeg 186.456 tegen gemiddeld 212.161. per jaar. Het aantal vogels per uur was daarmee 647 tegen gemiddeld 752.

Het aantal soorten in 2024 was 110, inclusief een roofvogel spec., een Boom-/Roodpootvalk en een onzekere Dwerggors.

Overigens is het algemene beeld in Nederland dat er in 2024 een stuk minder trekvogels zijn geteld dan in de voorgaande jaren. Het heeft ongetwijfeld te maken met het weer in de tweede helft oktober/eerste week november, waar mist en nevel nogal wat roet in het eten gooide.

Dit jaar is op Kwintelooijen ook vooral (vroeg) in de ochtend geteld; vogels die ook later op de dag vliegen (Zwaluwen, Ooievaars, Roofvogels) vielen daardoor waarschijnlijk wat lager uit. Zo werd bijvoorbeeld op 31 augustus wel later op de dag (tussen 10.30 en 13.30 uur) geteld en konden 2 Zwarte Ooievaars, 26 Ooievaars, 10 Wespendienven en 1 Zeearend worden genoteerd.

Weer

Terwijl Juli redelijk fris begon, werd het in de tweede helft warmer dan gemiddeld. Wel viel er in Juli meer regen dan gebruikelijk. Augustus daarentegen was een warme en droge maand. September begon warm en nat, na de 10^e volgde een koude en droge periode, waarna de tweede helft weer relatief warm en nat was. Ook oktober was een zachte maand met in de eerste helft meer neerslag en in de tweede helft voornamelijk droog. Een hogedrukgebied zorgde voor rustig weer en daarmee ook voor mist en nevel.

Waren ze vorig jaar op één hand te tellen, in 2024 waren twee handen niet genoeg voor de dagen dat er in de (vroeg) ochtend bijna geen hand voor de ogen te zien was. Een groot deel van de ochtenden tussen 18 oktober en 13 november was gehuld in mist en nevel. En dat is dan ook waarschijnlijk een belangrijke oorzaak van het matige trekseizoen. Zo viel de piek van de Houtduiven- en Kramsvogeltrek grotendeels in het water.

Bijzonderheden

Het trekseizoen kon inderdaad wel beter. De pap was er nog wel redelijk maar zelfs met een vergrootglas waren de krenten nauwelijks te ontdekken. Hoogtepunt was een Hop, nieuw voor de telpost, maar gelet op de toename van het aantal Hoppen in de regio niet

¹ Wanneer in dit verslag over gemiddelde gesproken wordt, is dat het 10-jaarsgemiddelde van 2015-2024.

onverwacht. Een Dwerggors zou ook nieuw zijn geweest, maar het ene roepje was te weinig om hem als zekere te noteren. Daarnaast waren er dit jaar relatief veel Roodpootvalken, zeker als we de tellingen op de uitkijktoren in het Binnenveld meetellen. Op zes dagen tussen 2 en 8 september is daar geteld met maar liefst 13 overtrekkende Roodpootvalken. Tja, enige jaloezie kon soms met moeite worden onderdrukt op Kwintelooijen. Vogels die het ook goed deden waren Reigers: Blauwe Reiger (193) en Grote Zilverreiger (195) vestigden bijvoorbeeld een jaarrecord met twee keer zoveel exemplaren als gemiddeld.

Een van de dieptepunten betrof onmiskenbaar het aantal Gierzwaluwen. Slechts 762 passeerden Kwintelooijen, tegen 7.616 het jaar ervoor en 4.164 gemiddeld. Zwarte Mezen vormen ook een zwarte bladzijde in dit verslag: 4 tegen een jaarlijks gemiddelde van 102. Een derde verliezer was de Kruisbek. Zij zakten van het topjaar 2023 met 6.923 ex. naar een schamele 184 in 2024 (gemiddeld 1.389).

Zwemvliezen

Grauwe Gans (6.563) en Kolgans (8.097) weken niet veel af van het gemiddelde, Toendrarietganzen (197) vlogen daarentegen veel minder dan gemiddeld (520). Brandganzen werden dit jaar niet geteld, hoewel er toch grote hoeveelheden in de uiterwaarden zitten, is het op Kwintelooijen een zeldzame soort. Kleine Rietganzen ontbraken voor het derde jaar op rij. Van de eenden deden Krakeend (24, een jaarrecord) en Wilde Eend (54) het relatief goed. Na drie Kuifeendloze jaren vlogen er nu 2 over, Pijlstaarten waren met vijf exemplaren daarentegen mager vertegenwoordigd; hetzelfde gold voor de enige Smient die op 31 oktober overvloog. Casarca's doen het hart altijd iets sneller kloppen en dat gebeurde op 6 september, toen er 4 overvlogen. Knobbelzwanen waren de enige Zwanensoort en deden het goed met 25 ex., slechts één minder dan het jaarrecord van vorig jaar.

Kokmeeuwen voerden de lijst van meeuwen aan met 1.415 ex., ruim boven het gemiddelde van 1.081. Kleine Mantelmeeuwen (535) deden het ook beter dan gemiddeld (477), Zilvermeeuwen (57 tegenover 147) en Stormmeeuwen (17 tegenover 35) daarentegen weer minder. Van de forse groei van het aantal Pontische Meeuwen in Nederland was op Kwintelooijen dit jaar weinig te merken (of ze zijn over het hoofd gezien). Was 2023 een topjaar met 12, in 2024 moesten we het er met slechts één doen. Visdiefjes, de enige Sternsoort op Kwintelooijen, zijn relatief schaars en met 2 waren we dan ook best tevreden.

Aalscholvers deden het gemiddeld met 1.573 ex.

Roofvogels

Rovers lieten een verdeeld beeld zien. Het aantal Buizers (87) was ronduit aan de magere kant (gemiddeld 218). Ook Sperwers (70) deden het de helft slechter dan gemiddeld. Het slechte zicht vanaf de tweede helft oktober en het feit dat minder in de middag is geteld, zullen daarbij ongetwijfeld een rol hebben gespeeld.

Het aantal Bruine Kiekendieven (16) en Blauwe Kiekendieven (5) en Rode Wouwen (6), Wespandief (22) en Visarend (6) lag rond het gemiddelde. Hoewel er maar één

Steppekiekendief passeerde was dat bovengemiddeld. De groei van het aantal Zeearenden in Nederland ging Kwinteloijen niet voorbij: een jaarrecord van 10 bij een gemiddelde van slechts 2.

De valken lieten een gemengd beeld zien. Slechtvalken (slechts 1) en Torenavalken (15) werden weinig geteld, Boomvalken (33) en Roodpootvalken (2) vlogen daarentegen weer meer dan gemiddeld. Bij één valk kon niet worden vastgesteld of het om een Boom- of een Roodpootvalk ging. Vermeldenswaard is zeker een zeer late Boomvalk die op 2 november langs vloog; november meldingen van Boomvalken zijn buitengewoon zeldzaam.

Langlopers

57 Ooievaars vlogen over Kwinteloijen (93 gemiddeld) en 2 Zwarte Ooievaars.

Hoewel zij net geen dagrecords vestigden, werden er wel jaarrecords gevlogen door Grote Zilverreigers (195) en Blauwe Reigers (193); voor beiden een verdubbeling van het jaargemiddelde. Het was het derde jaar (na 2018 en 2023) dat er meer Grote Zilvers dan Blauwe overvlogen. Met name de Grote Zilvers zitten sterk in de lift; het jaargemiddelde tussen 2005 en 2014 was 30, tussen 2015 en 2024 91. Blauwe Reigers zijn veel gelijkmatiger met een gemiddelde van 85 tussen 2005 en 2014 en 97 tussen 2015 en 2014. Onder de Reigers zaten krenten. Nadat in 2022 de eerste Koereiger werd gezien, vloog in 2024 de tweede over, en ook 1 Kleine Zilverreiger (de vierde voor de telpost) en 2 Purperreigers werden met plezier genoteerd. Lepelaars kenden een goed jaar met 19 ex. We moeten terug naar de vorige eeuw, 1999, toen er meer, namelijk 28, Lepelaars werden geteld.

Steltlopers

Witgatjes (13) En Bonte Strandlopers (2) waren de enige lichtpuntjes wat betreft de steltlopers die voor de rest (ver) onder het gemiddelde zaten. 507 Kievitten, 45 Watersnippen, 9 Goudplevieren, 2 Groenpootruiters, 1 Kempphaan, 1 Houtsnip, nee van de steltjes moesten we het dit najaar niet hebben.

(Gier)zwaluwen, duiven, koekoek, kraaien en spechten

Het aantal Gierzwaluwen was dit jaar mager, slechts 762, waarvan er 578 op 19 juli werden geteld. Een reden kan zijn dat er in juli - met uitzondering van de 19^e - vrijwel uitsluitend in de vroege ochtend is geteld. Overigens kunnen Giertjes sterk fluctueren; in 1016 werden er 16.479 geteld, het jaar erop slechts een schamele 205 en in 2018 weer 5.068.

Boerenzwaluwen (5.143), Huiszwaluwen (1.675) en Oeverzwaluwen (5) deden het ook minder dan gemiddeld. Bij Huiszwaluwen was het opvallend dat vooral in het eerste uur na zonsopgang groepen vanuit het Binnenveld opstegen; blijkbaar hadden zij daar overnacht om bij het eerste ochtendgloren hun reis naar tropisch Afrika voort te zetten. Op 9 oktober vlogen er nog drie late Huiszwaluwen over.

Duiven vlogen ook minder dan gemiddeld: Houtduiven (8.414 tegen 13.015), Holenduif (250 tegen 383) en Turkse Tortel (9 tegen 12).

Gemiddeld vliegen 9 Koekoeken in 10 jaar over Kwinteloijen en dit jaar was nummer 9 aan de beurt. Zwarte Kraaien (120) en Kauwen (775) daarentegen deden het beter dan gemiddeld. Voor het eerst sinds 2003 is er daarentegen geen overvliegende Roek gezien.

Spechten vlogen goed: naast de veelal ter plekke aanwezige en roepende Zwarte Specht en Kleine Bonte Specht (altijd een mooi geluid!), vlogen er 133 Grote Bonte Spechten en 7

Kleine Bonte Spechten over de Heuvelrug. Daarnaast klonk regelmatig de roep van de Zwarte Specht en Kleine Bonte Specht die ter plekke waren, pns als muziek in de oren.

Mezen, zangers, piepers en kwikstaarten

Koolmezen (134) en Pimpelmezen (561) waren redelijk gemiddeld, Zwarte Mezen daarentegen extreem weinig met maar 4 exemplaren. Nu flucteren Zwarte Mezen sterk, maar vier is wel heel mager. We moeten terug naar 2006 toen er nog minder geteld werden, namelijk 2. 4 Kuifmezen en 10 Glanskoppen waren daarentegen goed voor jaarrecords en voor Staartmezen waren de 180 ex. goed voor een tweede plek op de jaarlijst (in 2008 waren het er 355!). Goudhaan (63) en Vuurgoudhaan (11) vlogen gemiddeld, de Boomklever daarentegen deed het met 8 ex. goed, net als de Staartmees het beste jaar op 2008 na (toen 19 ex.). De Fitis ontbrak en dat gold ook voor de Bladkoning, waarop inmiddels al zes jaar lang op een rij tevergeefs wordt gehoopt. De Tjiftjaf was met 46 ex. wel weer goed vertegenwoordigd.

Dit jaar waren de oren helaas zonder succes gespist op het roepje van een Duinpieper, Grote Pieper, Roodkeelpieper, Waterpieper of Siberische Boompieper. Wel veel 'gewone' Boompiepers, maar liefst 695 ex., een jaarrecord, tegen gemiddeld 394. Graspiepers (2.626) deden het wat minder dan gemiddeld. Datzelfde gold voor de Kwikstaarten met 452 Witte, 257 Gele en 24 Grote Gele.

De Heggenmus zat met 172 ex. precies 1 onder het gemiddelde. Een mannetje Zwarte Roodstaart die even in een berk zat en vervolgens zijn weg vervolgde, komt niet ieder jaar voor en ook de vier Roodborsttapuiten waren meer dan gemiddeld. Het betrof een broedgeval op Kwinteloijen, waarbij eerst de vader op 20 september vertrok, vervolgens de moeder drie dagen later en tot slot vertrokken de juvenielen op 5 en 16 oktober. Een Grauwe Vliegenvanger maakte de 29ste augustus weer wat minder grauw. Van de meer dan 1,5 miljard Huismussen die er op de wereld blijken te zijn, vloog er één over Kwinteloijen!

Lijsters, leeuweriken en spreeuwen

De lijsters lieten een verdeeld beeld zien. Aan de ene kant vlogen de Koperwieken (39.386) beter dan gemiddeld (27.875), met op 31 oktober, ondanks de mist in de ochtend, maar liefst 7. 248 ex. Kramsvogels kwamen dit jaar niet echt op gang, waarschijnlijk vanwege de vele mist/nevel eind oktober en begin november. De 1.727 ex. waren ongeveer de helft van het gemiddelde. Zanglijster (3.227) vlogen weer iets beter dan gemiddeld, Merels (149), Grote Lijsters (107) en Beflijsters (21) weer iets minder.

De 4.794 Veldleeuweiriken waren meer dan gemiddeld, de 251 Boomleeuweriken weken daar weinig van af. Ook het aantal van 21.540 Spreeuwen was gemiddeld.

Vinken en gorzen

Zoals gebruikelijk was de Vink de vogel die het meest is geteld, dit jaar 53.671 keer, wel 20% onder het gemiddelde. De Keep deed het nog minder en kwam met 12.617 op slechts 50%. De al eerder genoemde mist en nevel zal daar ongetwijfeld debet aan zijn geweest. Het kan nog slechter: voor Kruisbekken is Kwinteloijen altijd een goede telpost, maar in 2024 vlogen slechts 184 over, slechts 13% van het gemiddelde van 1.389. Overigens fluctueerde trek van Kruisbekken sterk; in 2022 waren het er slechts 168, in 2021 weer bijna tien keer zoveel, 1.610. Ook Barmsijzen (17 ex.) en Kneuen (276 ex.) lieten het behoorlijk afweten. Van de

Goudvinken vroegen we ons af waar ze gebleven waren. Tot 28 oktober waren er maar 5 geteld, maar met 9 ex. op 13 november werden toch nog 32 ex. gehaald.

Er is ook positief vinkennieuws. Appelvinken vestigden een jaarrecord met maar liefst 1.183 ex., twee keer zoveel dan gemiddeld. Ook Sijzen deden het prima; weliswaar waren de 4.266 ex., slechts een derde van het absolute topjaar 2023, maar toch ruim boven het gemiddelde van 3.486. Ook Putters (217) deden het goed. De 59 Groenlingen waren gemiddeld.

Tot slot, wat een weiswaar kleine maar mooie krent leek te zijn, maar er nu toch een beetje verbleekt uit ziet, was een mogelijke Dwerggors. Slechts één roepje gehoord en dat was toch te weinig om hem met zekerheid te determineren. Tja, ook dat hoort bij trekten. Van de dit jaar enige andere Gors, de Rietgors, werden er 178 ex. wel met zekerheid vastgesteld.

De krenten...

Dagrecords (*soms gedeeld*)

Krakeend	12
Hop	1
Kleine Bonte Specht	2
Zeearend	2
Steppekiekendief	1
Kuifmees	2
Glanskop	3
Boompieper	147

Jaarrecords (*soms gedeeld*)

Krakeend	24
Grote Zilverreiger	195
Blauwe Reiger	193
Kleine Zilverreiger	1
Koereiger	1
Zeearend	10
Hop	1
Kleine Bonte Specht	7
Kuifmees	6
Glanskop	10
Appelvink	1.183
Putter	217

... en de pap

Top 5 vogels:

Vink	53.671
Koperwiek	39.386
Spreeuw	21.540
Keep	12.617
Houtduif	8.414

Uitleiding

Was 2024 een slecht trekjaar op Kwintelooijen? Tja, er zijn betere jaren geweest, echte hoogtepunten waren dit jaar zeldzaam. Maar toch, ook al waren er weinig uitschieters, het blijft een machtig fenomeen hoe vogels – van struikhoppende Meesjes en langssnellende Valken tot termiekende Ooievaars ieder najaar weer een lange reis maken. Turend op Kwintelooijen voel je, ook bij een groepje langstreckende Vinken, bewondering en verwondering.